

УДК 687.13:[687.016:74]

НОРЕЦЬ М. В., КОЛОСНІЧЕНКО О.В., НІКОЛАЄВА Т.І.

Київський національний університет технологій та дизайну

**ДОСЛІДЖЕННЯ ТВОРЧОСТІ МАРІЇ ПРИЙМАЧЕНКО
ДЛЯ ПРОЕКТУВАННЯ ОДЯГУ МОЛОДШИХ
ШКОЛЯРІВ**

***Мета.** Аналіз основних робіт художниці Марії Приймаченко для використання в процесі проектування актуальної колекції одягу для дітей старшої дошкільної та молодшої шкільної вікових груп.*

***Методика.** Для аналізу літературних джерел інформації використано літературно-аналітичний метод; для дослідження робіт художниці – візуально-аналітичний метод; для трансформації характеристик зображень у принципи проектування одягу – метод асоціації.*

***Результати.** Обґрунтовано відповідність тематики творчого джерела психофізіологічним характеристикам вікової групи. Отримано характеристики досліджуваного джерела для трансформування у принципи проектування одягу.*

***Наукова новизна.** Розроблено раціональні підходи до принципів проектування колекції одягу школярів-початківців.*

***Практична значимість.** Розроблено актуальну колекцію дитячого одягу на основі творчого джерела, у якому закладена позитивна та зрозуміла для дітей визначеної вікової групи емоційна складова.*

***Ключові слова:** дизайн-ергономічне проектування дитячого одягу, українське наївне мистецтво, творчість Марії Приймаченко.*

Вступ. Процес проектування одягу відбувається у відповідності до вимог потенційного споживача – необхідним є врахування особливостей його антропометричних та психофізіологічних характеристик, способу життя. До дитячого одягу існують специфічні вимоги [1-11], адже діти – це особлива цільова аудиторія. Так, діти більш рухливі у порівнянні з дорослими, тому одяг має бути більш ергономічним та дозволяти вільний рух. Також важливою складовою усіх товарів для дітей, зокрема й одягу, є виховний аспект. Періодизація дитячих вікових груп за рівнем психологічного та фізичного розвитку є набагато детальнішою у порівнянні з дорослими, що потребує, в першу чергу, визначення вікової групи дітей-споживачів. Тому для дизайнера дитячого одягу вкрай важливим є пошук творчого джерела, у якому закладений позитивний та зрозумілий для дітей певної вікової групи емоційний меседж. На основі вивчення праць, присвячених дослідженню наївного мистецтва [6-11] можна стверджувати, що творчість представників цього напрямку є актуальною і може бути використана у процесі формування позитивного дитячого світогляду.

Постановка завдання. Метою даного дослідження є аналіз основних робіт художниці Марії Приймаченко: нами досліджено систему художніх елементів, яка є характерною для її творчості. Дана система використовувалась Марією Приймаченко для зображення тварин та являє собою унікальну скарбницю наївного мистецтва. Цей аспект творчості художниці є

відображенням світогляду дитини, що й було використано нами при створенні колекції одягу для дітей старшої дошкільної та молодшої шкільної вікових груп.

Результати дослідження. Питанням вікової періодизації розвитку дитини займалися багато вчених з точки зору таких наук як фізіологія, психологія та педагогіка. В теперішній час існує значна кількість періодизацій психічного та особистісного розвитку дитини. Серед найбільш авторитетних авторів у цьому напрямі можна назвати Л. С. Виготського, Е. Еріксона, Ш. Бюлер, Л. І. Божович, Д. Б. Ельконіна [7-8], в системах яких дитинство, як правило, поділяють на 7 періодів (рис.1).

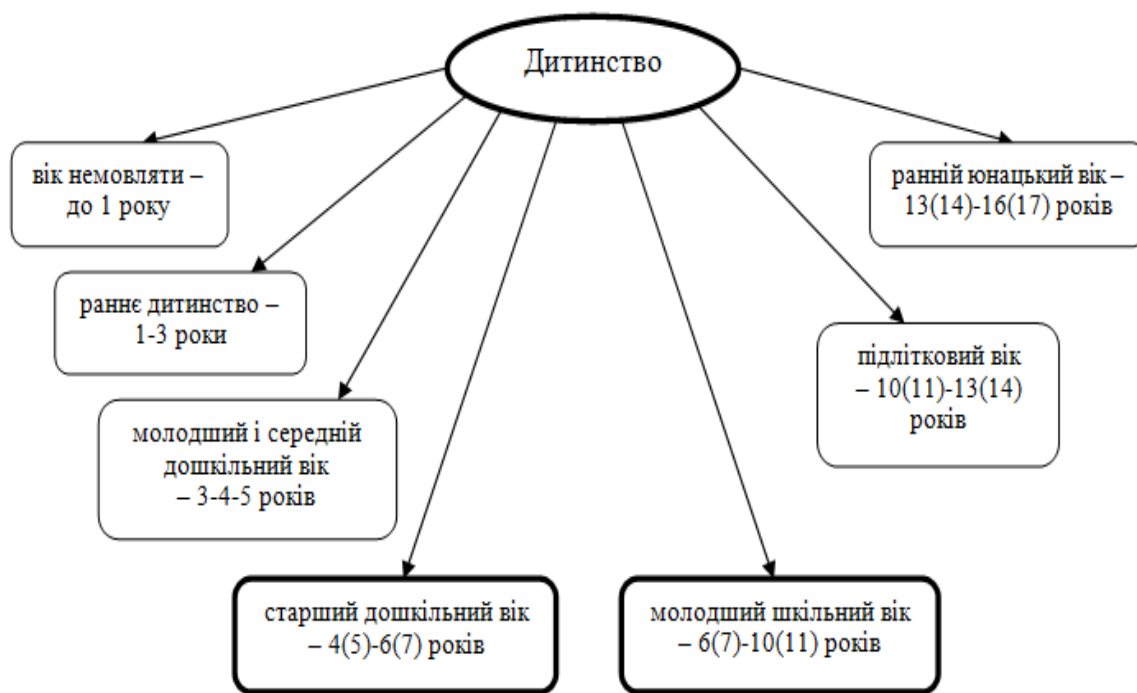

Рис.1 Вікова періодизація дитинства за Д. Б. Ельконіним

Детальне вивчення характеристик різних психологічних груп дало змогу обрати потенційними споживачами дітей старшого дошкільного та молодшого шкільного віку. Т.Дуткевич [8] констатує, що на основі досягнень дитини у розвитку пізнавальних процесів, їх інтелектуалізації, інтеграції та диференціації, набуття ними довільного та свідомого характеру, знання дитини значно розширюються, систематизуються, набувають особистісного змісту. Все це дає підстави говорити про закладання у дошкільника основ світогляду.

З іншого боку, вивчення праць з дослідження наївного мистецтва дозволяє стверджувати, що творчість представників цього напрямку може активно використовуватись у процесі формування дитячого світогляду. Цей напрям мистецтва є актуальним творчим джерелом в процесі проектування дитячого одягу, зокрема одягу для школярів-початківців. Так, О.Кириченко [6] у статті «Вивчення українського народного примітиву ХХ століття в курсі історії образотворчого мистецтва для художніх спеціальностей вищих навчальних закладів», роз'яснюючи термін «наївне мистецтво», пише: «Особливостями наївного

мистецтва є ознаки архаїчного художнього мислення, тут присутні моделі архетипних конструктів, є наявність міфопоетичних уявлень».

Серед найбільш яскравих представників цього напрямку в українському та світовому образотворчому мистецтві можна назвати художницю Марію Примаченко. У її творчості орнаментально-просторовий дискурс, образна система близькі до «класичних» зразків європейського авангарду й постмодернізму. Водночас щодо символіки, жанрових особливостей, характеру емоційного сприйняття життєвих факторів, подій та явищ, Марія Приймаченко є виразником суто українських психоментальних критеріїв [9].

Оскільки тематика творчості Марії Приймаченко має декілька напрямків, нами була виконана систематизація її робіт, на основі якої в подальшому обрано напрямок зображення тварин. Для трансформації характеристик зображень у принципи проектування одягу використаний метод асоціацій.

За типологією роботи Приймаченко можна умовно поділити на сюжетні (фігурні), знакові, ритміко-орнаментальні. Одним із основних сюжетів у творчості художниці Марії Примаченко є зображення фантастичних тварин. На цих картинах чітко відображений характер персонажів. Найчастіше з цією метою художниця використовувала такі засоби художньої виразності, як колір, форма та ритм. Укрупнені форми небачених звірів, справжня злива кольорів у поєднанні з орнаментальною розробкою тулуба слугують створенню вражаючого своєю емоційною силою образу [9-10]. Тому аналіз системи художніх елементів, які використовувала Марія Приймаченко для зображення тварин, був проведений саме за такими засобами художньої виразності як форма, пропорційне співвідношення, колір, ритм. В результаті проведеного аналізу були отримані наступні характеристики зображень (рис. Табл. 1).

Форми тулубів тварин можна звести до таких геометричних фігур: птахи – овал, трапеція, коло; свійські та домашні тварини – трапеції, овали, наближені до прямокутника. Також художниця зображувала фантастичних звірів та реальних тварин, яких ніколи не бачила. Їхні тулуби трансформовані з овалів та трапецій у незвичні форми, заокруглені або витягнуті, з горбами, витягнутими лапами та хвостами.

Таблиця 1

Узагальнення зображень тварин у творчості Марії Приймаченко до простих геометричних фігур

Геометрична фігура	Зображення тварин
Овал	 The image shows four distinct artworks by Maria Prymachenko. Each artwork features a stylized animal whose body is highlighted with a red oval, illustrating the geometric form 'Oval' mentioned in the table. The first artwork shows a yellow bird-like creature with a red oval around its body. The second shows a black, bear-like creature with a red oval around its body. The third shows a pink pig-like creature with a red oval around its body. The fourth shows a green, peacock-like creature with a red oval around its body.

Трапеція	
Коло	

Пропорційне співвідношення фігур тварин у творчості Марії Приймаченко зустрічається у двох варіантах: прямокутник і квадрат. Більшість зображень виконані на альбомному папері стандартного формату, тобто вписані у прямокутник. Але, окремо деякі фігури тварин можна вписати у квадрат. У таблиці 2 представлені зображення тварин, вписані у дані пропорції.

Таблиця 2

Пропорційне співвідношення зображень та формату полотен у творчості Марії Приймаченко

Квадрат	Прямокутник
	

Кольорова гама, яку використовувала художниця – яскраві локальні кольори, фарби вона змішувала дуже рідко. Більшість робіт виконані у теплій кольоровій гамі. Найчастіше зустрічаються жовтий та помаранчевий кольори, (у зображенні фону та фігур тварин), а також рожевий і теплі відтінки синього кольору. Синій, окрім того, слугує для розставлення акцентів. Часто акценти контрастні. Кольорову гаму творчості Марії Приймаченко представлено на кольоровому колі Йоганнеса Ітена [11] (рис.1).

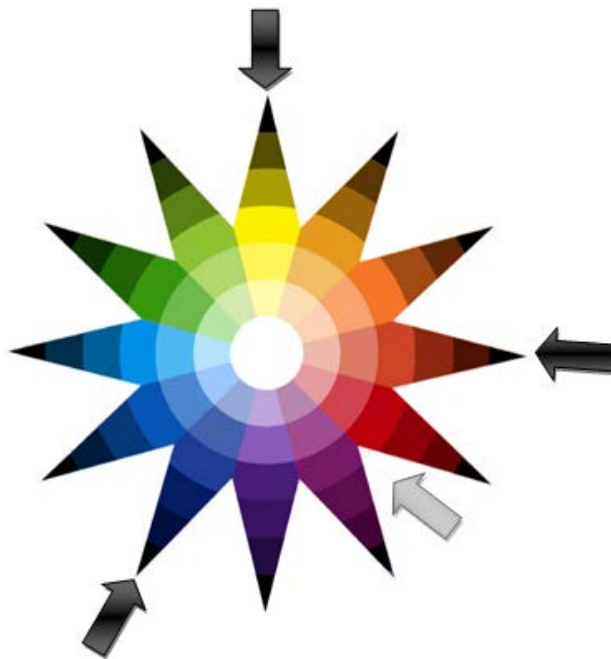

Рис.1 Схема використання кольорів на картинах Марії Приймаченко

Ритм та орнамент у творчості художниці – одне ціле. Ритм створюють орнаменти – переосмисленні народні мотиви, стилізовані зображення рослин та їх частин, зокрема квітів, листя та плодів. Варіанти орнаментального оформлення фігур тварин представлені на рис.2.

Рис. 2 Приклади орнаменту

Таким чином, поєднання вимог до дитячого одягу з аналітичними дослідженнями дало змогу визначити основні характеристики та розробити раціональні підходи до принципів проектування колекції одягу школярів-початківців. Так, під час проектування одягу варто використовувати вільні силуетні форми (прямі, овальні та трапецієподібні силуети), моделювання базових форм, збільшення деталей за допомогою розширення та подовження силуетних ліній, вшивання декоративних деталей у шви, моделювання форми «защипами», використання клинових вставок.

У розробленій колекції запропоновано вкорочення вертикалей силуетних форм виробів: довжина «три чверті» для суконь та спідниць, рукавів; розширення горизонталей: клинові вставки, зазначені вище, розширення лінії плечей та низу. Використано тканини теплих відтінків, насичених та яскравих кольорів, зокрема жовтого, рожевого та синього у якості основних. Пошиття деталей (рукавів, карманів, комірців) та декоративне оздоблення запропоновано з контрастних тканин. Тканина підкладки відрізняється за кольором від основної. Використано нашивки у формі рослин, рослинні принти та малюнки на тканині, а також ярусні та клинові моделі спідниць і суконь; активно застосовано складки. Ескізний ряд колекції представлений на рисунку 3.

Висновки. Таким чином, проведені дослідження підтвердили актуальність використання творчості Марії Приймаченко для створення колекцій одягу, що формують позитивне світосприйняття, в тому числі й одягу для дорослих. Результатами нашого дослідження стало: визначення потенційного споживача (відібрана вікова група – діти старшого дошкільного та молодшого шкільного віку); доведення відповідності тематики творчого джерела психофізіологічним характеристикам обраної вікової групи; отримання характеристик досліджуваного джерела для трансформування у принципи проектування одягу. Все це дозволило розробити креативну колекцію сучасного одягу для дітей старшої дошкільної та молодшої шкільної вікових груп.

Рис.3 Ескізи колекції дитячого одягу,
спроектованої за темою творчого джерела

Список використаних джерел

1. Козлова Т.В. Костюм. Теория художественного проектирования. Учебник для вузов / Т.В. Козлова. — М.:МГТУ им. А.Н. Косыгина, 2005. — 380 с.
2. Розробка колекцій одягу: Навчальний посібник / А.М. Малинська, К.Л. Пашкевич, М.Р. Смирнова, О.В. Колосніченко – К.: ПП «НВЦ «Профі» , 2014. – 140 с.
3. Ніколаєва Т.І. Аналіз розвитку моторики дітей для цілей підвищення ергономічної якості дитячого одягу / Т.І. Ніколаєва, М.В. Колосніченко / Вісник КНУТД// 2013.№ 4. С. – 94-102.
4. Ергономіка і дизайн. Проектування сучасних видів одягу: Навчальний посібник./ М.В. Колосніченко, Л.І. Зубкова, К.Л. Пашкевич, Т.О. Полька, Н.В. Остапенко, І.В. Васильєва, О.В. Колосніченко – К.: ПП «НВЦ «Профі» , 2014. – 386 с.
5. Пашкевич К.Л., Баранова Т.М. Конструювання дитячого одягу: Навчальний посібник. – К.: ПП «НВЦ «Профі» , 2012. – 320 с.
6. Сайт Українського центру культурних досліджень [Електронний ресурс] . – Режим доступу: <http://www.culturalstudies.in.ua>

7. Эльконин Д.Б. К проблеме периодизации психического развития в детском возрасте // *Вопр. психол.* 1971. № I. С. 6—20.
8. Дуткевич Т. В. *Дитяча психологія*. Навч. посіб. – К.: Центр учбової літератури, 2012. – 424 с.
9. Олександр Найден. *Марія Приймаченко: орнамент простору і простір орнаменту*. Київ, Стилос, 2011.
10. *Марія Приймаченко. Альбом*. Київ, Мистецтво, 1994.
11. Иттен Иоханнес. *Искусство цвета*. — М.: Издатель Д. Аронов, 2000.

References

1. Kozlova, O.A. (2005) *Costum. Teoriya hudozhestvennogo proektirovaniya [Costume. The theory of artistic design]*. Moscow, Russia: MGTU Kosygin A.N.
2. Malynska, A.M., Pashkevich, K.L., Smirnova, M.R., & Smirnova, O.V. (Eds.). (2014). *Rozrobka kolektsiy odyagu [Clothing collections design]*. Kyiv: PP “NVTС “Profi” [in Ukrainian].
3. Nikolaeva, T.I. (2013). *Analiz rozvitku motoriky ditey dlya tsiley pidvischennya ergonomichnoy yakosti dytyachogo odyagu [Analysis of children’s motor development for the purpose of ergonomic quality improving for children’s clothing]*. *Visnuk KNUTD – Bulletin of KNUTD*, 4, 94-102 [in Ukrainian].
4. Kolosnichenko, M.V., Zubkova, L.I., Pashkevich, K.L., Polka, T.O., Ostapenko, N.V., Vasilyeva, I.V., et al. (2014). *Ergonomika i dызayn. Proektuvannya suchasnykh vydiv odyagu [Ergonomics and design. Design of modern types of clothing]*. Kyiv: PP “NVTС “Profi” [in Ukrainian].
5. Pashkevich, K.L., Baranova, T.M. (2012). *Konstruyuvannya dytyachogo odyagu [Children’s clothing design]*. Kyiv: PP “NVTС “Profi” [in Ukrainian].
6. Sait Ukrainskoho tsentry kylytrnykh doslidzhen [Site of The Ukrainian Center of Cultural Studies]. www.culturalstudies.in.ua. Retrieved from <http://www.culturalstudies.in.ua/> [in Ukrainian].
7. Elkonin, D.B. (1971). *K probleme periodizatsii psikhicheskogo razvitiya v detskom vozraste [On the problem of periodization of mental development in childhood]*. *Voprosy psichologii - Questions of psychology*, 1, 6-20 [in Russian].
8. Dutkevich, T. (2012). *Dytyacha psikhologiya [The children’s psychology]*. Kyiv: "Tsentр uchbovoi literatury" [in Ukrainian].
9. Nayden, O.(2011). *Mariia Prymachenko : ornament prostoru i prostir ornamentu [Maria Prymachenko: ornament of space and space of ornament]*. Kyiv: "Stylos" [in Ukrainian].
10. *Mariia Prymachenko. Albom [Maria Prymachenko. Album]*. (1994) Kyiv: "Mystetstvo" [in Ukrainian].
11. Itten Johannes (2000). *Iskusstvo tsveta [The Art of Color]*. Moscow, Russia: Publisher D. Aronov [in Russian].

ИССЛЕДОВАНИЕ ТВОРЧЕСТВА МАРИИ ПРИЙМАЧЕНКО ДЛЯ ПРОЕКТИРОВАНИЯ ОДЕЖДЫ МЛАДШИХ ШКОЛЬНИКОВ

НОРЕЦ М.В., КОЛОСНИЧЕНКО Е.В., НИКОЛАЕВА Т.И.

Київський національний університет технологій і дизайну

Цель. Анализ основных работ художницы Марии Примаченко для использования в процессе проектирования актуальной коллекции одежды для детей старшей дошкольной и младшей школьной возрастных групп.

Методика. Для анализа литературных источников информации использован литературно-аналитический метод; для исследования работ художницы – визуально-аналитический метод; для трансформации характеристик изображений в принципы проектирования одежды – метод ассоциаций.

Результаты. Обосновано соответствие тематики творческого источника психофизиологическим характеристикам возрастной группы. Получены характеристики исследуемого источника для трансформации в принципы проектирования одежды.

Научная новизна. Разработаны рациональные подходы к принципам проектирования коллекции одежды младших школьников.

Практическая значимость. Разработана актуальная коллекция детской одежды на основе творческого источника, в котором заложена положительная и понятная для детей определенной возрастной группы эмоциональная составляющая.

Ключевые слова: *дизайн-эргономическое проектирование детской одежды, украинское наивное искусство, творчество Марии Примаченко.*

RESEARCH OF MARIA PRYMACHENKO'S ARTWORKS FOR DESIGN OF CLOTHES FOR CHILDREN OF EARLY SCHOOL AGE

NORETS M.V., KOLOSNIICHENKO O.V., NIKOLAEVA T.I.

Kyiv National University of Technologies and Design

Purpose. To analyze the main works by artist Maria Prymachenko for usage in design of actual clothing collection for children of senior preschool and early school age.

Methodology. Literary analytical method was used for analysis of literary sources, while visual analytical method was used to study works of the artist. Method of association was used to achieve transformation of features of the images into clothing design principles.

Findings. Subject line of creative sources was grounded on psychophysiological characteristics of the age group. Characteristics of the investigated sources were achieved for transformation into principles of clothes design.

Originality. Rational approach to the design principles of clothing collection for children of senior preschool and early school age was worked out.

Practical value. The actual collection of children's clothes was designed on the basis of creative source, which had a positive and understandable emotional issue for children of a certain age group.

Keywords: *ergonomic design of children's clothes, Ukrainian naive art, works by Maria Prymachenko.*